

изпратило укоряващо писмо до издателя, а някои се опитвали да възпрепятстват разпространяването на книгата. Според Пекка Таркка висшето офицерство се опитало да действа както през военния период - тогава тяхното начинание би се увенчало с успех. През мирно време това бе все пак невъзможно. Вече не бе толкова лесно да се жертва свободата на словото в името на една обща кауза. Културната политика, изглежда, общо взето представя един вид тоталитаризъм, но ако обществото е достатъчно демократично, тоталитаризмът може да се проявява само спорадично. След Втората световна война са се водили такива „литературни войни“ из цяла Европа - от Балканите чак до Исландия. Насилственото приспособяване към променената ситуация в една страна се отразява по много начини в културата и литературата. Човек може да разглежда тези спорове от различни гледни точки, но целият феномен не може да се обясни и опише изцяло. Въпроси от чисто естетически характер са неминуемо свързани с политически и идеологически въпроси. Положението се влияе често и от противоположностите между различните поколения. Във Финландия различните мнения доста добре успяха да се изразят и литературата изглежда реагира доста бързо на спонтанните нужди на населението. Обширни изследвания са показали, че начинът, по който се чете романа на Вяйньо Линна „Незнайният войн“, се променя значително през десетилетията, дори и между един и същи писателски кръг. В моето изследване съм се опитал, ползвайки бихевиористичната теория, да разглеждам тези промени, изхождайки от теорията за кризите на шведския психиатър Юхан Кулберг. Промяната в начина на четене, изглежда, до голяма степен следва формулата от тази теория.

Преживяването на една криза според Кулберг има три фази: рецепция, обработване (осмисляне) и преориентиране. На нивото на рецепцията развитието може малко опростено да се опише така: докато в началото читателите се съсредоточават върху активно действащите герои, „победителите“, при по-късното четене читателите се интересуват повече от героите, които са мислители и аналитици. В България такова изследване не е правено и различаващите се политически условия затрудняват извършването на систематично сравнение. Въпреки това някои критици в България също са обяснили развитието на литературата така, че монументалните и действащи герои лека-полека се изместват от анализиращите и мислещи герои. Така че е възможно такива фази на развитието да се намират както в литературата, така и във